

ВІДГУК
офіційного опонента про дисертацію
Дирди Ірини Анатоліївни
«Розвиток полікультурної компетентності іноземних студентів на
основному етапі навчання української мови»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання
(українська мова)

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження зумовлена інтенсифікацією й розширенням міжнародних, у тому числі освітніх контактів України. Співробітництво в освітній галузі є пріоритетним для багатьох країн, оскільки навчання й розвиток молоді впливають на процеси інтеграції, міжнародного співробітництва, взаємозбагачення різних культур.

Інтерес до сучасної України й українців, української культури, перспективи співпраці в різних галузях стають основою мотивації іноземних громадян до навчання української мови і водночас ставлять перед лінгводидактами нові завдання з удосконалення методики навчання української мови як іноземної. Методичні роботи, що розглядають можливості залучення полікультурного компонента в освітній процес, останнім часом викликають особливий інтерес.

Важливість рецензованої дисертації підтверджується також зв'язком її з науковою проблематикою досліджень кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки Криворізького національного університету «Навчання української мови як іноземної на компетентнісній основі» (державний реєстраційний номер 0116U00178) та з держбюджетною темою кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету «Лінгвальний простір духовного коду» (державний реєстраційний номер 0114U003453).

Структура роботи. Цілком виправданою є структура дисертації, яка складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків; відповідає меті дослідження та поставленим завданням.

На основі огляду наукових студій та вивчення сучасної освітньої практики здобувачкою у вступі коректно визначено мету, завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку. Обґрунтованість наукових результатів дослідження забезпечена правильним добorem методів дослідження відповідно до завдань конкретного етапу.

У першому розділі докладно розроблено теоретичні засади розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів у процесі навчання української мови. Особливий інтерес становить виклад психологічних та лінгводидактичних основ розвитку полікультурної компетентності іноземних

студентів. Дисертантка чітко окреслила підходи, принципи, методи, що забезпечують ефективність освітнього процесу.

Другий розділ присвячено вивченню стану розробленості проблеми розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів у процесі навчання української мови. Дисертантка подає результати аналізу навчальних планів, програм, підручників і посібників з української мови для іноземних студентів на наявність полікультурного компонента та способи його відображення. Крім того, визначає й переконливо обґрунтовує критерії, показники, рівні розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови та результати діагностування рівнів сформованості полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови.

Третій розділ відображає організацію, перебіг та результати експериментальної роботи на основному етапі навчання української мови іноземних студентів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Заслугує схвальної оцінки глибина теоретичного аналізу досліджень, що стали засадничими у визначенні поняття «полікультурна компетентність», яке докладно схарактеризовано завдяки синтезу аспектів і процедур розгляду матеріалу. Однією з ознак інноваційності роботи є фокусування уваги дисертантки на змісті та структурі полікультурної компетентності. Філософія, лінгводидактика, психологія, дидактика, теорія міжкультурної комунікації – такий перелік галузей гуманітарного пізнання, показники яких склали підґрунтя для визначення складників полікультурної компетентності, до яких дисертантка відносить мотиваційно-цільовий, пізнавальний, дієвий і рефлексивний компоненти, а також системного опису процесу розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови.

Усвідомлено дисертантка підходить і до визначення підходів до розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови, обґрунтовуючи необхідність побудови освітнього процесу на засадах компететнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, комунікативного, культурологічного та полікультурного підходів.

На всіх етапах дослідження, описаних у трьох розділах дисертації, належним чином зроблено узагальнення і висновки. Підставою для того, аби загальні висновки роботи вважати достовірними, передусім є добре спланований та успішно проведений експеримент, описаний у третьому розділі. Представлена в ньому експериментальна програма має чітку структуру й міцні теоретичні підвалини, містить усі складники, що дають змогу для повноцінного й ґрунтового дослідження (мету, завдання, результати моніторингових зрізів тощо).

Дисертаційна праця І. А. Дирди – ґрунтовне самостійне дослідження, присвячене теоретичному обґрунтуванню, створенню й експериментальній перевірці методики розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови, виконане в річищі сучасних лінгводидактичних напрямів. Аналіз дисертації та автореферату засвідчує достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, викладених у дослідженні, які мають важливе значення для подальшого розвитку української лінгводидактики.

Наукова новизна і достовірність наукових положень. Наукова новизна роботи зумовлена як новизною об'єкта дослідження: процес навчання української мови іноземних студентів на компетентнісній основі докладно не описано в українській лінгводидактиці, так і розробленням оригінальної авторської методики розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови. Крім того, новизну роботи визначають і наукові результати, отримані в процесі вирішення конкретних завдань дослідження.

Значення отриманих результатів для науки і практичного використання. Практична цінність отриманих результатів полягає в можливості їх застосування у навчальних курсах української мови як іноземної, методики навчання української мови як іноземної. Створений навчально-методичний комплекс (тексти, завдання, навчальні ситуації тощо) може бути використано для вдосконалення змісту програм із навчальної дисципліни, посібників і підручників, у дослідженнях культурологічного компонента в навчанні української мови як іноземної, для розвитку компетентностей студентів, на заняттях із методики навчання української мови як іноземної.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в наукових фахових виданнях. Автореферат дисертації та публікації авторки належним чином репрезентують зміст дослідження. За темою дисертації опубліковано 21 працю, з них: 1 навчальний посібник «Полікультурна освіта студентів-іноземців»; 6 статей у наукових фахових виданнях України; 2 статті в зарубіжних виданнях; 4 публікації в інших наукових виданнях; 8 тез конференцій. Отримані здобувачкою результати відповідають паспорту спеціальності 13. 00. 02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність Результати експериментального навчання, представлені в п. 3.3, дають підстави стверджувати, що розроблена методика розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови є оптимальною й перспективною. Наголосимо, що це доведено також методом математичної статистики за допомогою критерію Пірсона χ^2 .

Загальні висновки скорельовані зі змістом сформульованих у вступі завдань і матеріалами кожного з розділів, їх можна вважати вірогідними й

грунтовними, що забезпечується вмілим використанням прикладних наукових досліджень, сучасних засобів і методик проведення аналізу результатів дослідного навчання, достатньою кількістю статистичної інформації.

Найбільш суттєвими і важливими здобутками, що одержані І. А. Дирдою особисто й характеризують новизну її дисертації, є такі результати: *розроблення ефективної методики розвитку полікультурної компетентності студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови; визначення психологічних чинників, підходів, принципів методів і прийомів розвитку полікультурної компетентності, уточнення сутності базового поняття дослідження «компетентнісний підхід до навчання української мови іноземних студентів».*

Результати експериментальної роботи, а саме: наукова новизна, теоретичні і практичні висновки, методичні рекомендації – достовірні, що підтверджено в процесі наукового дослідження засобами різноманітних загальнометодологічних, загальнонаукових і специфічних методів, статистичними даними педагогічного експерименту, узгодженістю з відповідними положеннями законодавчих і нормативних документів. Основні положення дисертації належним чином апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і достатньо висвітлені в наукових публікаціях автора.

Констатуємо, що проведене дослідження досягло своєї мети, про що свідчить визначена авторкою його новизна і практична значущість, доведена перебігом дослідної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу І. А. Дирди, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Видається, що варто було б у підрозділі 1.1. «Сучасні тенденції та перспективи мовної освіти іноземних громадян в Україні» увиразнити перспективи мовної освіти іноземних студентів.

2. На нашу думку, компонент полікультурної компетентності краще було б назвати «рефлексійний», а не «рефлексивний» з огляду на те, що прикметник «рефлексійний» походить від іменника «рефлексія», а «рефлексивний» - від іменника «рефлекс».

3. У підрозділі 2.1 «Полікультурний компонент у навчальних планах, програмах, підручниках і посібниках з української мови» доцільно було б спочатку подати визначення ключового поняття підрозділу «полікультурний компонент», а далі-аналіз навчально-методичного забезпечення за визначеними критеріями.

4. Викликає сумнів необхідність введення такої назви вправ, як «прелімінарні», метою яких, на думку дисертантки, є «діагностування й усунення труднощів, які можуть виникнути під час засвоєння мовознавчого

гг. /Шимбаюк/